

ŞİKE VE TEŞVİK PRİMİ SUÇLARI*

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN**
Dr. Sacit YILMAZ***

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir.

** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Başkanı.

*** Yargıtay Cumhuriyet Savcısı.

ÖZ

Spor alanında yaygınlaşan şike ve teşvik primi uygulamalarının önüne geçmek amacıyla 14/04/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, yürürlük tarihinden itibaren tartışmaların odağına oturmuştur. Özellikle kanunda yer alan ceza miktarları, kanunun teşebbüs ve iştirake ilişkin yaklaşımları, kanunu halen tartışılır kılmaktadır. Bu kapsamda, makalede şike ve teşvik primi suçları tüm yönleriyle incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Şike, teşvik primi, teşebbüs, şike anlaşması, eşitlik ilkesi, spor müsabakası.

CRIMES OF MATCH FIXING AND USE OF INCENTIVE PREMIUM IN THE FRAME OF GENERAL THEORY OF CRIME

ABSTRACT

Law No. 6222, on the “Prevention of the Violence and Disorder in Sports” came into force on April 14, 2011 which was enacted in order to avoid match fixing and the use of incentive premiums becoming widespread in sports events and this Law is a main matter of discussions since its enforcement date. In particular, amount of penalties, approach of this Law on attempt and participation make this Law contentious. In this context, crimes of match fixing and use of incentive premium will be reviewed in detail in this article.

Keywords: Match fixing, use of incentive premium, attempt, match fixing agreement, the principle of equality, sports events.

I. GİRİŞ

Şikenin ve teşvik primi fiilleri, 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanununun 11. maddesi ile suç olarak kabul edilmişlerdir. Bu suçlar için Kanununun 14/04/2011 tarihinde yürürlüğe giren ilk halinde öngörülen cezalar, 15/12/2011 tarihinde yürürlüğe giren 6250 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu azaltılmıştır. Son aylarda gündemden düşmeyen şike ve teşvik primi suçları, bu makalede suç genel teorisi kapsamında tüm yönleriyle ele alınacaktır.

Türk Dil Kurumuna göre şike, “*Bir spor karşılaşmasının sonucunu değiştirmek için maddi veya manevi bir çıkar karşılığı varılan anlaşma*”; teşvik ise, “*Belirli bir iktisadi veya sosyal amaca ulaşabilmek için maddi destek ve hukuki kolaylıklar biçiminde verilen ödül*”dür^[1]. Sportif anlamda teşvik primi de, bu tanıma paralel olarak, başka bir takımın oyuncularına oynayacakları müsabakayla ilgili, üçüncü takımlar yararına bir performans ortaya koymaları ile oynayacakları maçı kazanmaya yönelik motive etme çalışmasına karşı verilen kayıt dışı para veya menfaatlerdir.

Spor, kendine özgü kurum ve kuralları olan, yarışma tarzında uygulanan, bazı özellikleri ile oyuna, bazı yönleri ile de işe benzeyen, profesyonel faaliyete dönüşmeye elverişli, baskın yönü efor olan serbest zaman aktivitesi olarak tanımlanabilir.^[2] Sporun temel amacı bireylerin fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişmelerine katkıda bulunarak sağlıklı yaşamalarını sağlamak; toplumların sosyal ve ekonomik alanda sürdürülebilir kalkınmasında önemli belirleyici olan bireyleri topluma kazandırmaktır. Ayrıca spor, bireylerin, kulüplerin ve ülkelerin uluslararası platformlarda tanıtımına ve algılanma ya da imaj kalitesine katkıda bulunmaktadır.

Sporun ulaştığı çok boyutlu ve kitleleri peşinden sürükleyen bu yapısı, birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Sporun amaç ve ruhuna aykırı girişimler olan şike ve teşvik primi, bu sorunların başında gelmekte olup, ülke spor tarihinde yıllardır konuşulmasına rağmen, bu eylemlerin suç olarak kabulü 14/04/2011 tarihine kadar mümkün olmamıştır.

Şike ve teşvik primi ülkemiz için olduğu kadar, uluslararası alanda da gündemi meşgul etmektedir. Yabancı yazılı ve görsel kitle iletişim araçlarında sıklıkla şikeyle ilgili haberler çıkmaktadır. “*UEFA şike iddiasıyla ilgili 40 maçta*

[1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Erişim Tarihi: 06/03/2012

[2] İkizler, Sporda Sosyal Bilimler, Alfa yay, İstanbul, 2000, s.101

araştırma yapıyor”^[3]; “İnterpol tarafından 15 maç incelenecek”^[4], “5 klüp şike soruşturmasında”^[5]; “FİFA Nijerya’yı uyardı”^[6]; “Polis şikeyi soruşturuyor”^[7]; “11 kulüp soruşturmada”^[8] gibi haberlerle sık sık karşılaşmak artık mümkün hale gelmiştir. Uluslararası alanda özellikle futbol alanında şikenin artması üzerine futbolda karar alıcı kurumlar, şikeyle mücadele hususunda gerekli yasal adımları atmaları için ülkelerin futbol federasyonlarına çağrı yapmıştır.^[9] İç hukukumuzda şikeyle mücadeleye yönelik çalışmada bu uyarının da etkisi olduğu açıktır.

Şikenin tarihine bakıldığında, şikeyle ilgili ilk olaya M.Ö. 388 yılında rastlanmaktadır. Bu tarihte Thessialı Eupolos adlı bir atlet, şikeyle üç rakibine üstünlük sağlamış ve Olimpiyat oyunlarında birinci olmuştur.^[10] Çok eski geçmişine rağmen, şike suçu daha çok sporun endüstrileştiği ve değerlendirildiği 20. yüzyılda sıkça uygulanmış ve örneklerine rastlanmıştır. 1926-27 sezonunda İtalya’da, futbol liginde Juventus’u 2-1 mağlup ederek tarihinde ilk kez Serie A’ya çıktığı maçta Torino’nun, siyah beyazlı kulübün oyuncusu Luigi Allemandi’ye para verdiği tespit edilmiş ve İtalyan Futbol Federasyonu, Torino’nun şampiyonluğunu iptal ederken, Allemandi de futboldan ömür boyu men edilmiştir^[11]. İngiltere’de de 1940-1950’li yıllarda şike çok yaygın uygulanmıştır. İskoç milli

-
- [3] UEFA probes 40 claims of match fixing, Sunday Telegraph, The (Sydney), Sep 27, 2009. Haber içeriğinde, UEFA Disiplin Kurulu Başkanı Peter Limacher’in, 2005-2009 arası özellikle Doğu Avrupa’da oynanan ön eleme maçlarını araştırdıklarını söylediği yazılıdır.
- [4] 15 matches to be probed by İnterpol, Gulf Daily News (Bahrain), May 02, 2008. Haber içeriğinde, İnterpol yetkilisinin, UEFA’nın kendilerine araştırılması için 2008 yılı Avrupa Şampiyonası, Şampiyonlar Ligi eleme maçları, İntertoto kupası maçlarının da içinde olduğu 15 maçlık bir liste verdiğini belirtmiştir.
- [5] Five clups suspected of match-fixing, The New Zealand Herald, Nov 26, 2009. Haber içeriğinde, UEFA yetkililerinin, KF Tirana, FC Dinaburg, KS Viloznia, NK Lubljana ve Honved futbol takımlarının Avrupa Kupalarındaki maçlarının incelendiğini bildirdiği yazılıdır.
- [6] Fifa warned over Nijeria World Cup match-fixing fears, M2PressWIRE, Jul 12, 2010. Haber içeriğinde, Nijerya Futbol takımında yer alan bazı oyuncuların manüplasyona açık olduğu belirtilerek, Dünya Kupasında oynayacağı maçlar öncesi uyarıldığı yazılıdır.
- [7] Police probe match-fixing, Gold Coast Bulletin, The, DEC 03, 2007. Haber içeriğinde, 15 maçın UEFA Disiplin Komitesi tarafından incelendiği belirtilmektedir.
- [8] 11 Clubs probed, Hamilton Spectator, The (ON), Dec 03, 2010. Haber içeriğinde, Bulgaristan Parlemantosu Spor Komisyonu Başkanı Stoichkov’un, Aralık 2009- Mayıs 2010 arasında oynanan 8 maç hakkında soruşturma yapıldığını açıkladığı yazılıdır.
- [9] Call for match-fixing laws, Sunday Star-Times, 11729740, Aug 29, 2010.
- [10] Wolfgang Maennig, “Corruption in international sports and how it may be combated”, IASE/NAASE Working Paper Series, Paper No. 08-13, August 2008, s:3
- [11] Tito Boeri-Battista Severgnini , The Italian Job: Match Rigging, Career Concerns And Media Concentration İn Serie A, Iza Discussion Paper No. 3745 October 2008, s.4; www.goal.com Erişim Tarihi: 02/02/2012

oyuncu Ian St. John bir röportajında, futbol oynadığı 1950'li yıllarda İngiltere futbol liginde şikenin çok açıkça yapıldığını ifade etmiştir.^[12]

Bu kadar eski tarihe uzanan şikeyi sadece futbol ile birlikte düşünmemek gereklidir. Her ne kadar ülkemiz uygulamasında şike ve futbol bir arada konuşulmakta ise de, sporun her alanında şike yapılabilir. Spordan kaynaklanan ekonomik gelir arttıkça, sporun her dalında şike ve teşvik primi uygulamaları da artmaktadır. Kriket, basketbol, beyzbol veya tenis gibi sporlarda da şike örnekleri görülmüştür.^[13]

Spor müsabakalarıyla ilgili iç hukukumuzda ilk adım 18/01/1990 gün ve 3608 sayılı kanun ile atılmıştır. Bu yasayla Türkiye tarafından 25 Eylül 1986 tarihinde Strasbourg'da imzalanan “*Sportif Karşılaşmalarda ve özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi*” nin onaylanması uygun bulunmuştur. Anayasanın 90. maddesinin son fıkrası hükmüne göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Ayrıca Anayasanın 59. maddesinin birinci fıkrasında Devletin, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alacağı ve sporun kitlelere yayılmasını teşvik edeceği belirtilmiştir.

Anayasal düzenlemeler temel alınarak, 07/05/2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. 2004 senesinde yayımlanarak yürürlüğe giren bu Kanunun, 2005 ve 2008 yıllarında 9 maddesinde değişiklik yapılmış, 2 maddesi de yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı zamanda 2006 senesinde müsabakaları spor alanlarında seyirden men cezası alan kişilerin bu cezalarının takibi ve cezanın etkili olmasını sağlamaya yönelik öngörülen, müsabakanın başlamasından 2 saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka süresince burada bulunmak zorunda olmasına ilişkin düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir^[14].

Aradan geçen bu zaman diliminde, yapılan değişikliklere rağmen 5149 sayılı Kanunun ihtiyaçları karşılamadığı anlaşılmıştır. 5149 sayılı Kanunla, spor müsabakasında teknik donanımların kurulması gerektiği, taraftar temsilcilerinin güvenlik güçlerine yardım etmesi gereği ortaya çıkmıştır. Belirtelim ki, müsabakada görev yapan kişilere karşı söz veya hareketlerle aşağılayıcı tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğindeki slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması

[12] Declan Hill, A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others; International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, April 2010, s:225

[13] Ian Preston, “*Cheating In Contests*”, Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 19, No. 4, s.9.

[14] Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas: 2005/55, Karar: 2006/4, Karar Tarihi: 05/01/2006, www.anayasa.gov.tr Erişim Tarihi: 11/03/2012

yasak olarak düzenlenmiş fakat bunlara aykırı davrananlara ceza yaptırımını öngörülmediğinden Kanunun bu hükümleri uygulama imkanı bulamamıştır. 5149 sayılı Kanunla şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak tanımlanmadığı gibi ceza kanunlarında da bu fiiller özel olarak cezalandırılmamıştır.

5149 sayılı Kanunun beklentileri karşılamaması üzerine, bu çalışmanın da konusunu teşkil eden 6222 sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Kanunun 11. maddesi şike ve teşvik primini tanımlamakta ve müeyyideleri göstermektedir.^[15]

- [15] Madde 11–(1) Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.
- (2) Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.
- (3) Kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılmadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur.
- (4) Suçun;
- a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle,
- b) (Değişik bent: 10/12/2011–6259 S.K./1. md.) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından,
- c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde,
- ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla,
- işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- (5) Suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.
- (6) Bu madde hükümleri;
- a) Milli takımlara veya milli sporculara başarılı olmalarını sağlamak amacıyla,
- b) Spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla,
- prim verilmesi veya vaadinde bulunulması halinde uygulanmaz.
- (7) Suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı yüzbin Türk Lirasından az olamaz.
- (8) Müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez.
- (9) (Ek fıkra: 10/12/2011–6259 S.K./1. md.) Bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenек yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez.
- (10) (Ek fıkra: 10/12/2011–6259 S.K./1. md.) Bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolunur.

II. SUÇUN FAİLİ VE MAĞDURU

A. SUÇUN FAİLİ

Suç teşkil eden fiili gerçekleştiren kişi suçun aktif süjesi ya da failidir.^[16] Kanun maddesinde suçun faili bakımından bir özellik veya nitelik belirtilmediğinden herkes bu suçun faili olabilir. Suç failinin sıfatı her ne kadar suçun oluşumu açısından etkili değilse de, ağırlatıcı nedenin tatbiki bakımından önem kazanmaktadır. Gerçekten 6222 sayılı yasanın 11/4-a fıkrasına göre fail, kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle bu suçları işlerse verilecek ceza yarı oranında artırılmaktadır. Nüfuzun kötüye kullanılması kamu görevlisinin ya subjektif olarak sıfatından ya da objektif olarak görev alanından yararlanmak suretiyle, konumunu kötüye kullanmasıdır. Görevin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılmasının bir yolu, görevlinin objektif olarak kendi görev ve yetki alanına giren bir işi yaparken, bu görevin kendisine sağladığı yetkiden yararlanarak haksız yarar elde etmesidir. Görevin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılmasının diğer bir yolu da, kamu görevlisi olma sıfat veya unvanının kullanılarak göreve girmeyen fiillerin işlenmesi şeklinde olur^[17]. Ancak her halde, görevin veya sıfatın elde edilmiş biçimi meşru olmalıdır. Bu noktadan hareketle, kamu görevlisi sıfat veya unvanını gasp eden kişi, bu suçu işleyemeyecektir.

Yine 6222 sayılı kanununun 11/4-b fıkrasına göre fail, Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişilerden biriye verilecek ceza yarı oranında artırılmaktadır. 6222 sayılı yasanın ilk halinde bu fıkra sadece “spor kulübününün yönetim kurulu başkan veya üyeleri” ni kapsıyordu. 10/12/2011 günlü 6259 sayılı yasanın 1. maddesi ile değiştirilen yeni düzenleme sonrasında kapsam genişletilmiştir. Yapılan değişiklik 10/12/2011 günü yürürlüğe girdiği için, spor kulübününün yönetim kurulu başkan veya üyeleri dışındaki kişiler, 10/12/2011 tarihinden sonra işleyecekleri suçlar nedeniyle “b” fıkrasına tabi olacaklardır.

Ülkemizdeki spor kulüpleri, 23.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. 5253 sayılı

(11) (Ek fıkra: 10/12/2011–6259 S.K./1. md.) Bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı cezaya mahkûmiyet halinde, kişi hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesi hükümlerine göre, spor kulüplerinin, federasyonların, bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunur.

[16] Antolisei, *Manulæ di diritto penale, parte generale*, s. 171.

[17] Erem- Toroslu, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Savaş yay, Ankara, 2003, s.167

Dernekler Kanunu'nun 14'üncü maddesi, gençlik ve spor kulüplerini düzenlemektedir. Buna göre, dernekler başvurmaları hâlinde spor faaliyetine yönelik olanlar “*spor kulübü*”, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar “*gençlik kulübü*” ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar “*gençlik ve spor kulübü*” adını almaktadır. Kanun'un aynı maddesinde kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin GSGM'ce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturulmasında uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri ile kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esasların İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine GSGM'nin bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenleneceği belirtilmektedir.

“*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği*” 08.07.2005 tarihinde yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik'in 6'ncı maddesine göre kulüplerin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu olarak belirlenmiştir. 7'nci maddeye göre de Genel Kurul, kulübün en yetkili karar organıdır. Genel Kurulun kaç üyeden oluşacağı ve üyelerin belirlenme yöntemleri tüzüklerinde yer almaktadır. 12'inci maddeye göre ise Yönetim Kurulu; beş asil ve beş yedek üyeden az olmamak üzere kulüp tüzüğünde belirtilen sayıdaki üyeden oluşmaktadır. 14'üncü maddede ise Denetim Kurulunun, üç asil ve üç yedek üyeden az olmamak üzere, kulüp tüzüğünde belirtilen sayıdaki üyeden oluşacağı düzenlenmiştir. Kanununun 11/4-b maddesi anlamında bu hususlar gözönünde bulundurulmalıdır.

B. SUÇUN MAĞDURU

Suçun hukuki bir değer veya menfaatin ihlali olması, zorunlu olarak, suçun bir mağdurunun olmasını ve suçtan bir zarar gören kişinin olmasını gerektirmektedir. Bütün suçlarda dolaylı mağdur suç ve ceza koyma erkinin sahibi Devlet olmaktadır. Buna karşılık, suçun doğrudan mağduru, suçla ihlal edilen ve cezayla korunan hukuki değer veya menfaatin hamili olmaktadır^[18]. Mağdur, genel olarak, işlenen fiil nedeniyle haksızlığa uğramış kişi, kendisine karşı suç işlenmiş kişi de demektir^[19]. Bazı suçlarda belirli kişiler mağdur olsa da, bazı suçlarda toplumu oluşturan ve barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşama hakkına sahip olan herkes mağdur olmaktadır^[20]. Şike suçunun mağduru da, topluma karşı işlenen diğer suçlarda olduğu gibi toplumdur.

[18] Hafizoğulları-Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2010, s.233.

[19] Koca, a.g.e, s.146; Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009 s:119, Özgenç, Türk Ceza Hukuku, Seçkin yay, Ankara, 2008, s. 208

[20] Özgenç, a.g.e, s.209

Mağdur kavramıyla bağlantılı olarak, özellikle futbol müsabakalarında şike veya teşvik primi suçlarında, acaba aleyhine şike yapılan veya teşvik primi verilen futbol kulübü açılan kamu davasına katılabilecek midir? Bilindiği üzere, CMK 237/1 maddesi uyarınca “*Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar*” açılan kamu davasına katılabilmektedirler. Şike veya teşvik primi nedeniyle şampiyon olamayan bir futbol kulübü, bu suçlar nedeniyle zarar gördükleri için davaya katılabilmelidirler. Çünkü futbol kulübü şampiyon olamayarak pek çok mali olanaktan yoksun olmakta ve gerçek maddi zararlara uğramaktadır. Bu itibarla şike veya teşvik primi fiillerinden zarar gören kişiler suçun mağduru değil, fakat suçtan zarar görendir. Buna karşılık gerçek bir zarara uğramayan kulüp taraftarlarının ise, suçtan zarar gören olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, davaya katılma olanaklarının bulunmadığı kanaatindeyiz.

III. SUÇUN HUKUKİ KONUSU

Suçun hukukî konusu, suç tarafından ihlal edilen hukukî varlık veya menfaattir^[21]. Birey ya da topluma ait belirli bir varlık veya menfaati ihlal ettiği için her suçun kendisine mahsus bir hukuki konusu vardır^[22]. Şike ve teşvik primi suçunun konusu da, spor ve spor müsabakalarıdır. Spor müsabakası ise, 6222 sayılı kanunun 3. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre spor müsabakası, “*Federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışmayı*” ifade eder.

Suçun hukuki konusu ile suç tarafından ihlal edilen ceza yaptırımı ile korunan hukukî değer veya menfaat anlatılmak istendiğinden, hukuki konu ile hukukî değer birbirleriyle örtüşmektedir. Suçla korunan hukukî değer, toplumun ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerleridir.^[23] Şike ve teşvik primi suçlarıyla korunan hukukî değerler, sporun bugün gelmiş olduğu endüstrileşme ve zenginleşme karşısında, spor müsabakalarının dürüst, güvenli ve spor etiğine uygun bir şekilde yapılacağına dair bireysel ve kamusal yararlarıdır. Böylece kişilerin ve toplumun ekonomik menfaatleri de korunmuş olmaktadır.

Özellikle bu noktada sporun gelmiş olduğu ekonomik büyüklüğe değinmek yararlı olacaktır. Türkiye'nin de üyesi olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'na (OECD) bağlı Mali Eylem Görev Gücü (FATF), “*Futbol Sektörü Aracılığıyla Kara Para Aklama*” konulu raporuyla, sporun ve özellikle futbolun ekonomik yönünü ele alan bir çalışma yapmıştır. Futbol, dünyada en yaygın

[21] Antolisei, Manuale di diritto penale, Parte Generale, quattordicesima edizione, Milano 1997, s.173; Hafizoğulları-Özen, Genel Hükümler, s.225; Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara 2005, s. 92.

[22] Toroslu, Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara 1970, s. 221.

[23] Koca- Üzülmöz; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009, s.147

spor dalı olduğu için çalışma futbol üzerine yoğunlaşmıştır^[24]. 2009 yılında yayınlanan rapora göre, dünyada yaklaşık 265 milyon kişi futbol oynamakta, bunların da yüzde 8'i kadınlardan oluşmaktadır. Dünyada resmi kayıtlı futbolcu sayısı 38 milyon, hakem ve diğer yetkililerin sayısı 5 milyon, futbol kulübü sayısı da 301 bindir. En fazla kayıtlı futbolcu 6 milyonla Almanya'da bulunmakta iken, bunu 4 milyonla ABD, 2 milyonla Brezilya, 1'er milyolla İngiltere, Güney Afrika, Hollanda ve Japonya, 400'er binle de Kanada, Rusya, Çin, Ukrayna, Çek Cumhuriyeti, Polonya, İspanya, Avusturya, Şili ve İran izlemektedir.

Futbolda sadece Avrupa pazarının büyüklüğü 13,8 milyar euro'ya ulaşmaktadır. Avrupa'nın en büyük ligleri arasında İngiltere'de futbol gelirleri yılda 2 milyar 273 milyon Euro, Almanya'da 1 milyar 379 milyon Euro, İspanya'da 1 milyar 326 milyon Euro, İtalya'da 1 milyar 163 milyon Euro, Fransa'da da 972 milyon Euro olarak belirlenmektedir. FATF'ın Futbol Sektörü Aracılığıyla Karapara Aklama Raporu'nda, futbol endüstrisinin büyüklüğünün önemli bir para akışına yol açtığı; bunun da hile, yolsuzluk, vergi kaçakçılığı ve karapara aklamayı beraberinde getirdiği ifade edilmektedir.

Futbol Sektörü Aracılığıyla Karapara Aklama raporuna göre, futbolcuların transfer bedelleri rasyonel olmayan şekilde artmaktadır. Özellikle uluslararası transferler, karaparanın aklanması için çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Futbol kulüpleri büyümekte ancak buna paralel olarak finansman ihtiyaçları da artmaktadır. Sektörün büyümesine rağmen birçok spor kulübü hâlâ finansal yönden sıkıntı çekmektedir. Bu da kulüplerin şüpheli kişilerin para tekliflerini kabul etmesine neden olmaktadır. Futboldaki 'maçı kazanan bütün pazarı kazanır' mantığı, bir maç kaybedince gelirlerdeki azalma, kulüpleri, karapara aklayıcılarının hedefi haline getirmektedir. Finansal zorluk içindeki kulüpler de, 'finansal doping'e gereksinim duymaktadır. Raporda, bazı futbolcuların yanlış yönlendirildiklerinde kolayca şüpheli işlemlere konu olabildiğine de dikkat çekilmektedir.

Yine rapora göre, bahis oyunları, spor için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Ancak bahis oyunları, spor faaliyetlerinde maç sonuçları ayarlanabilmekte, değiştirilebilmektedir. Bu, hem yasa dışı süreçlere neden olmakta hem de karapara aklama amacıyla kullanılmaktadır. Bahis oyunlarında internetin kullanılması da para aklama riskini artırmaktadır. Örneğin 2008 yılında Asya'da Interpol'un dahil olduğu yasa dışı bir futbol bahsinde 1300 kişi tutuklanmış, bu olayda 16 milyon dolar nakit para ele geçirilirken, yapılan işlemin parasal boyutunun 1.5 milyar dolar olduğu tahmin edilmiştir.

Raporda Türk sporu ve futbolu hakkında inceleme yapılmamışsa da, raporda belirtilen hususların ülkemiz için de geçerli olduğu açıktır. TBMM tarafından Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak

[24] <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/41/43216572.pdf> Erişim Tarihi: 13/03/2012

Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporuna göre, Türkiye genelinde 2009 yılı verilerine göre, amatör spor federasyonlarında toplam lisanslı sporcu sayısı 1.621.349 olup bunlardan 449.046'sı kadın, 1.172.303'ü ise erkektir. Diğer yandan Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) verilerine göre 2009-2010 sezonu faal amatör futbolcu sayısı 240.245'tir^[25].

Raporda 2010 yılında spora aktarılan sponsorluk gelirleri 59.074.256 TL olarak hesaplanmıştır. Spor Loto, Spor Toto, İddaa gibi şans oyunlarının yaygınlaşmasıyla, Spor Toto Teşkilatından spor kulüplerine isim hakkı payı olarak aktarılan kaynaklar önemli ölçüde artmış ve sadece Süper Lig Kulüplerine 53.635.806 TL aktarılmıştır. Futbol karşılaşmalarının televizyonlarda yayımlanması için televizyon kanalları arasında ortaya çıkan rekabet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de futbol kulüplerine aktarılan yayın hakkı gelirlerinde önemli artışlara yol açmış ve bu rakam 2009-2010 sezonunda 236.078.579 TL'ye ulaşmıştır.

Yukarıda verilen rakamlar sporun ve özellikle futbolun geldiği noktayı açıkça ortaya koymaktadır. Spor kulüplerinin son zamanlarda anonim şirketler kurarak borsada işlem görmeleri, tahvil satışı yapmaları, hissedarların spor kulüplerini birer yatırım aracı olarak görmelerine neden olmakta, spor müsabakalarındaki her tür hukuka aykırı girişimler bu yatırımcıların beklentilerini zarara sokacak bir hal almaktadır^[26].

Benzer şekilde, spor müsabakalarının dürüst şekilde oynanacağına güvenerek bahis oynayan kişilerin de ekonomik beklentileri, şike ve teşvik primi suçunda korunan bir başka hukuki değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

IV. SUÇUN UNSURLARI

A. ŞİKE SUÇUNUN FİİL UNSURU

Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla, bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin edilmesi şike suçunun fiil unsurunu oluşturur. Yasanın gerekçesi, yasanın maddelerini tekrarlamakta ve gerekçede olması gereken beklentileri karşılamamaktadır.^[27]

[25] http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/denetim/spor/belgeler/ss733_spor_araskom.pdf s.30 Erişim Tarihi: 13/03/2012

[26] Güngör, Şike Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Y:69, S:2011/4, s.39

[27] Gerekçe: "5149 sayılı kanunda ve ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak belirtilmeyen şike ve teşvik primi bu madde ile suç haline getirilmiştir. Birinci fıkrada, şike suçu düzenlenmiştir. Kendisine menfaat temin edilen kişinin de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılacağı ve kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolünacağı belirtilmiştir."

Kanununun 11. maddesinin 1. fıkrasına göre, şike suçu, anlaşma uyarınca kazanç veya sair menfaatin temin edildiği anda ve hatta menfaat temin edilmesine gerek kalmadan anlaşmaya varılması halinde dahi tamamlanır. Taraflar arasında anlaşmanın sağlanması, kazanç veya sair menfaat temin edilmesi, suçun tamamlanması için yeterli olduğundan müsabakanın amaçlanan şekilde sonuçlanmamış olmasının suçun gerçekleşmesine bir etkisi olmaz^[28]. Dolayısıyla günümüzde sıklıkla dile getirildiği üzere, futbolda şike olup olmadığının anlaşılması için futbol maçlarının izlenmesine gerek yoktur. Müsabaka öncesi taraflar arasında menfaat temini hususunda görüşmeler yapılması, müsabaka sonucunun anlaşma kapsamında etkilenmesine karar verilmesi ile şike suçu oluşmakta; anlaşmaya rağmen müsabakada istenen sonucun elde edilememesi, suçun oluşumunu etkilememektedir. Bu durumun ise suçun ispatını güçleştireceği açıktır.

Kanunda “*kazanç veya sair menfaat temin edilmesi*”nden söz etmekte ancak bunun ne tür bir kazanç veya menfaat olması gerektiği konusuna açıklık getirmemektedir. Dolayısıyla sözü edilen bu kazanç ve menfaat maddi bir yarar olabileceği gibi, maddi olmayan yararlar da olabilir. Önemli olan, şikeyi kabul eden tarafın, elde edeceği menfaati kabul etmesi ve bu menfaatin o kişi üzerinde yarattığı etkidir.

Şike suçu ancak spor müsabakaları için geçerli olabilir. 6222 sayılı kanununun 3. maddesinde spor müsabakası, “*Federasyonların düzenlediği veya düzenlenmesine izin verdiği ya da katkıda bulunduğu her türlü sportif karşılaşma ve yarışma*” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla federasyonların düzenlemediği veya katkılarının olmadığı sportif karşılaşmalar için şike suçundan bahsedilemez. Dünyanın çeşitli yerlerinde yaygın olarak oynanan ve sevilen bazı sporlar ülkemizde bilinmemekte ve bu sporların federasyonları bulunmamaktadır. Avustralya

İkinci fıkrada, şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkraya hükmüne göre cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Üçüncü fıkrada, kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılmadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükümlenacağı belirtilmiştir.

Dördüncü fıkrada, suçun nitelikli halleri sayılarak bu durumda verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir.

Beşinci fıkrada, teşvik primi düzenlenmiş ve bu suça verilecek cezanın şike için verilecek cezanın yarısı oranında indirileceği belirtilmiştir.

Altıncı fıkrada, milli takımların veya milli sporcuların başarılı olmasını ve spor kulüpleri tarafından kendi takım oyuncularına veya teknik heyetine müsabakada başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla prim verilmesi veya vadedinde bulunulması halinde teşvik primi hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Yedinci fıkrada, suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca Türk Ceza Kanununun tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenacağı belirtilmiştir.

[28] Güngör, a.g.m, s.39

futbolu, kriket, rounders, bandy, lacrosse, sepak takraw, netbol, Gal futbolu, hurling, shinty, yakartop, halat çekme ve ultimate, jianzi, squash, raketbol, eton fives, rackets, paddleball ve pelota, sumo, kung fu:taolu ve kung fu:sanshou ile ju-jitsu, sombo ve kendo, snowboard, kayaklı koşu, kayakla atlama, skeleton ve sürat pateni, kroket, curling, çim bowlingi, Indy car, GP2, stok otomobil yarışı, kamyon yarışı, powerboat yarışı, air racing ve kar motosikleti gibi sporların ülkemizde federasyonları bulunmamaktadır. Dolayısıyla ülkemizde bu sporlar bir federasyonun hamiliğinde oynanmadığı takdirde, bu müsabakalar için şike suçunun oluşumundan bahsedilemeyecektir.

Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, yasa maddesinin yazımında gerekli özenin gösterilmediği görülmektedir. Şöyle ki, yasanın 11. maddesinin 3. fıkrasında “*Kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılmadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunur*” hükmü vardır ki, bu fıkraya esasen gerek yoktur. Türk Ceza Kanununun Genel Hükümlerinde 35. maddede ifadesini bulan suça teşebbüs hükmü, bu fıkra hükmünü açıkça karşılamaktadır. Fıkra hükmü olmasa dahi, tamamlanmayan şike suçunda, teşebbüs hükümleri uygulanacaktı. Yine aynı şekilde kanunun 11. maddesinin 1. fıkrasında yazılı “*Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır*” ibaresine de gerek yoktur. Türk Ceza Kanununun 37/1. maddesine göre “*suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur*” demektir^[29]. Şike suçu en az iki kişinin birlikte gerçekleştirebileceği bir suç tipi olduğundan, müşterek faillik sorunu Türk Ceza Kanununun Genel Hükümleri çerçevesinde çözülebilecek bir konu olmalıydı. Bu ve benzeri suç genel teorisine ilişkin sorunlu hükümler, 6222 sayılı yasanın üzerinde çok fazla tartışılmadığı, yazımında gerekli özenin gösterilmediği kanaatini uyandırmaktadır. Suçlar için öngörülen cezalarda yapılan indirimler de bu kanaati destekleyen bir başka gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

B. TEŞVİK SUÇUNUN FİİL UNSURU

Kanunda, bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi, şike suçunun cezasının yarı oranında indirilmesini sağlayan bir hal olarak düzenlenmiştir (6222 S.Kanun md.11/5). Sportif anlamda teşvik primi, başka bir takımın oyuncularına oynayacakları müsabakayla ilgili, üçüncü takımlar yararına bir performans ortaya koymaları ile oynayacakları maçı kazanmaya yönelik motive etme çalışmasına karşı verilen kayıt dışı para veya menfaatler olarak tanımlanabilir. Şike yapmak/yaptırmak eylemi ancak maçı oynayacak, yani fiilen

[29] Özgenç, a.g.e, s. 450

rakip olan takımlar arasında, müsî abık (maçı oynayan) takımlardan herhangi birisinin menfaatine yapılan eylem iken; teşvik primi vermek/almak eylemi, müsabık (maçı oynayan) takımlardan birisinin performansından menfaat elde etmeyi hedefleyen 3. şahıs / kulüp temsilcisi ile müsabık (maçı oynayan) takım ilgilileri arasındaki anlaşmayı ifade eder^[30].

Kanununa göre suçun oluşması için teşvik priminin verilmesi şart olmayıp, primin verileceğinin vaat edilmesi yeterlidir. Teşvik primi verileceği vaat edilmesine rağmen, istenen sonuç yerine gelmemiş olsa bile suç tamamlanmış olacaktır.

C. ŞİKE VE TEŞVİK SUÇUNUNUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Şike ve teşvik fiilleri ile hukuku uygunluk nedenlerinin bağdaşmayacağı düşüncesindeyiz. Zira şike veya teşvik fiillerinin daima hukuka aykırı olacağı ve somut olayda hiçbir hukuka uygunluk nedeninin gerçekleşmesi mümkün gözükmemektedir.

D. ŞİKE VE TEŞVİK SUÇLARININ MANEVİ UNSURU

Manevi unsur, işlenen fiil ile kişi arasındaki manevi bağıdır. Bu bağ olmadığı müddetçe, gerçekleştirilen davranış fiil niteliğini taşımaz ve bir suçun varlığından söz edilemez.^[31] Bu kapsamda şike ve teşvik primi suçlarının manevi unsuru kasttır. Bilindiği üzere kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir. Kast için belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek için bir başkasına bir kazanç veya sair menfaat temin etmek bilinç ve iradesine sahip olmak yeterli ve gereklidir. Menfaat temin edilen kişinin kastı ise, müsabakanın sonucunu etkilemek için kendisine bir kazanç veya menfaatin sağlandığını bilmesi ve bunu istemesidir.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. TEŞEBBÜS VE GÖNÜLLÜ VAZGEÇME

Türk Ceza Kanunu teşebbüsü, “*Kişinin, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre, teşebbüsün unsurları bir suçu işleme kastının bulunması, işlenmesi kastedilen bu suçun icrasına elverişli

[30] Tuzcuoğlu, Tüm Şike ve Teşvik Eylemleri Zamanaşımına Uğramıştır, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sike-zaman-asimi.pdf> s.1

[31] Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009, s. 341; Hakeri, a.g.e, s. 177; Hafızoğulları / Özen, Genel Hükümler, s. 276

hareketlerle başlanması, arızî bir nedenle yani kişinin elinde olmayan bir nedenle işlenmesi kastedilen suçun tamamlanamamasıdır^[32].

Şike suçunda, ceza kanununun bu anlayışından uzaklaşmıştır. 6222 sayılı yasanın 11/1 maddesine göre, spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin edildiği anda ve hatta kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde suç tamamlanmış olur. Kanunun 11/3. maddesinde ise, kazanç veya sair menfaat vaat veya teklifinde bulunulması halinde, anlaşmaya varılmadığı takdirde, suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla cezaya hükmolunacağı öngörülmüştür.

Ceza kanunu sistematığı kapsamında şike suçu düşünüldüğünde, anlaşmaya rağmen spor müsabakasında istenen sonuç gerçekleşmediğinde, eylemin teşebbüs aşamasında kaldığına karar verilmeliydi. Çünkü burada arızî bir nedenle yani kişinin elinde olmayan bir nedenle işlenmesi kastedilen suçun tamamlanamaması hali söz konusudur ve bu teşebbüsün unsurlarından biridir. Ancak 6222 sayılı yasa düzenlemesinde, teşebbüs hali ancak şike anlaşması için girişimde bulunulduğu ve anlaşmanın gerçekleşmediği hal için mümkündür. Ceza yasamızda ve özel yasalarda düzenlenen suçlar için uygulanan teşebbüs hükümlerinin, bu suç için farklı yorumlanmasını ceza hukuku mantığıyla izahı mümkün görülmemektedir. Şike suçunda, anlaşma için girişimde bulunulmasına rağmen anlaşma olmaması halinin suçun teşebbüs hali olarak kabulü, aslında bu suçun teşebbüsten dolayı dava konusu olmasının önünü tıkamaktadır. Çünkü anlaşmanın gerçekleşmediğinin ispatı ve bu yolda ceza verilmesi, uygulamada çok güç gözükmemektedir.

Şike ve teşvik primi vermek suçlarında 6222 sayılı kanunun 11/8. maddesi gönüllü vazgeçmeyi düzenlemektedir. Bu maddeye göre, “*müsabaka yapılmadan önce suçun ortaya çıkmasını sağlayan kişiye ceza verilmez.*” Bu hükümlerle şike ve teşvik primi verme suçlarının ispatı bakımından önemli bir silaha sahip olunmak istenmiştir. Şike yapılan müsabakadan önce, bu durumun ilgililere ihbarı sağlanarak suçla etkin mücadele amaçlandığı açıktır.

Bu hükümlerle yine ceza kanununun sistematığından ayrıldığı görülmektedir. Şöyle ki, ceza kanununun gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen 36. maddesinde, “*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.*” demektedir. Ceza kanununda gönüllü vazgeçme halinde, eylemin tamam olan kısmı bir suç oluşturmakta ise, o kısım nedeniyle eylemin cezalandırılacağından bahsetmekte ise de; şike ve teşvik primi suçlarında

[32] Hafizoğulları / Özen, Genel hükümler, s.330; Hakeri, a.g.e, s. 345

böyle bir ayrıma gidilmemekte ve suçu ortaya çıkaran kişiye ceza verilmeyeceği hükmüne bağlanmaktadır.

Gönüllü vazgeçmeden bahsedebilmek için, vazgeçmenin müsabaka başlamadan önce gerçekleşmesi gerekir. Müsabaka başladıktan sonra ve sonuç elde edildikten sonra gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanılamaz.

B. İŞTİRAK

Bilindiği üzere 5237 sayılı TCK'da iştirak konusu, 765 sayılı TCK'da yer alan iştiraktan farklı düzenlenmiş ve asli fail-feri fail ayrımı terk edilmiştir. Yeni yapılan düzenlemeyle, fiilin işlenişi üzerinde kurulan hakimiyet ölçü olarak belirlenmiş, iştirak şekilleri ise, faillik, azmettirme ve yardım etme olarak sayılmıştır^[33]. Şike ve teşvik primi suçları bakımından suça iştirakte herhangi bir özellik bulunmamaktadır. TCK 37, 38, 39 ve 40.maddelerindeki iştirake ilişkin genel kurallar burada da uygulanacaktır.

İştirak hususu bakımından 6222 Sayılı Kanunun 11. maddesinin ikinci fıkrası özellik arz etmektedir. Şöyle ki, bu fıkraya göre, şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişilerin de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılacağı hükmüne bağlanmıştır. Yasanın gerekçesinde bu fıkranın hangi amaçla konulduğu anlatılmamıştır. Ancak şikeyle mücadeleye verilen önemi göstermek bakımından konulmuş bir hüküm olduğu kanaatindeyiz. Böylelikle şike anlaşmasının varlığını bilen kişilerin herhangi bir sorumlulukla karşılaşmalarını için şikeyi ihbar etmelerinin önü açılmak istenmektedir.

Esasen ceza hukuku tekniği bakımından bu fıkra hükmüne gerek olmamalıydı. Çünkü bir kişi şike anlaşmasının varlığını biliyor ve buna katkıda bulunuyorsa zaten iştirak hükümleri kapsamında cezalandırılacaktır. Ayrıca bunun yasada belirtilmesine ihtiyaç yoktur. Şike anlaşmasının varlığını bilmediği halde, istemeden anlaşmanın gerçekleşmesine katkıda bulunan kişiyi de sorumlu tutmak mümkün değildir. Sporun hatalar oyunu olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, bu durum daha iyi anlaşılacaktır. Örnek vermek gerekirse, şike yapılan bir futbol maçında, şike yapan takım lehine hatalı bir penaltı kararı veren hakemi bu fıkra uyarınca sorumlu tutamayız. Ancak hakem şikeden haberdar ise ve bu kapsamda penaltı kararı vermişse iştirak hükümleri uyarınca cezalandırılmalıdır. Bunun için özellikle bir hüküm konmasına gerek yoktur.

[33] Hafizoğulları / Özen, Genel Hükümler, s.345

C. İÇTİMA

6222 sayılı kanunun ilk halinde içtimaya ilişkin bir hüküm bulunmamakta idi. Türk spor tarihinin ilk ciddi şike operasyonuna başlandığı 3 Temmuz 2011 günlü adli soruşturma sonucu yazılan iddianamede görülmüştür ki, sanıkların şike konusu her futbol müsabakası için ayrı ayrı cezalandırılmaları istenmiş ve ortaya çıkan ceza miktarları önemli boyutlara ulaşmıştır^[34]. Toplumda oluşan tepkiler sonucu bu hususta bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiş ve 6259 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 6222 S.Kanununun 11. Maddesine “*bu maddede tanımlanan suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tek cezaya hükmolünür*” şeklinde bir hüküm eklenmiştir.

Bu hüküm, Türk Ceza Kanununun 43. maddesinde yer alan “*zincirleme suç*”u düzenleyen hükmün bir tekrarı niteliğindedir. Artık şike veya teşvik primi suçu işleme kararı kapsamında değişik zamanlarda birden fazla suç işlendiğinde, her bir şike suçu için ceza verilmeyecek, tek bir ceza hükmü verildikten sonra bu cezada belirli oranda artışa gidilecektir. Örnek vermek gerekirse, bir futbol sezonunda 4 ayrı futbol müsabakası için şike ve 2 futbol müsabakası için teşvik primi verilmiş olursa, bu suçlar ortaya çıktığında yasanın 10. fıkrası uyarınca tek bir suç işlenmiş gibi ceza verilecek ve ceza belirli oranda artırılabacaktır. Artırım oranı hakim takdirindedir. İşlenen suçların çokluğu, sanık veya sanıkların elde ettikleri menfaatlerin değeri, suç işleme kastlarındaki yoğunluk gibi kıstaslar artırım oranının belirlenmesinde etkili faktörlerdir.

İçtima konusunda akla gelebilecek bir sorun, bir şampiyonluk sezonunu aşırp diğer sezonda da devam eden şike ve teşvik primi eylemlerinde yine zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına ilişkindir. Yasada bu konuda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kural olarak bu tür zincirleme suçları da, iddianamenin mahkeme tarafından kabulü ile eylemlerin silsilesi kesilmektedir. Kanaatimiz, yasada bir suç işleme kararından bahsedildiğinden ve bir şampiyonluk sezonunda işlenen şike ve teşvik primi suçlarında amaç, o sezonu şampiyon veya başarılı olarak bitirmek, turnuva müsabakalarını başarılı olarak bitirmek olduğundan, şike veya teşvik priminin yapıldığı şampiyonluk sezonu veya turnuva bittikten sonra zincirleme suçların da artık kesileceği yönündedir. Yeni sezonda veya yeni turnuvada işlenen şike veya teşvik primi suçları artık yeni bir iddianame konusu olmalıdır.

[34] Şike iddianamesi adlı belge için <http://www.hurriyet.com.tr/sport/futbol/19428696.asp>
Erişim Tarihi: 27/03/2012

VI. YAPTIRIM VE YARGILAMA USULÜ

A. YAPTIRIM

Şike suçunun cezası, kanunun ilk halinde beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası idi^[35]. Yine kanunun ilk halinde suçun; a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle, b) Spor kulübünün yönetim kurulu başkanı ve üyeleri tarafından, c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde, ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılıyordu. Yukarıda pek çok yerde değinildiği üzere, özensiz hazırlanan bir yasa olduğu için, şike ve teşvik primi suçları için öngörülen cezaların yüksekliği fark edilmemiş veya ihmal edilmiştir. Her bir spor müsabakası için düşünülen bu cezaların miktarının, hem işlenen fiil ile orantılı yaptırım uygulanması ilkesine, hem de korunan hukuki değer dikkate alındığında, suç ve ceza siyaseti ile uyumsuz olması nedeniyle, ceza miktarlarının yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır.

Her ne kadar cezalardaki süreleri yeniden düzenleme ihtiyacı, yürümekte olan bir dava nedeniyle toplumda tepki çekmişse de, temelde yapılan bir yanlışın düzeltilmesi bakımından yerinde bir uygulama olduğu kanaatindeyiz. Aksi bir yaklaşım benimsendiğinde, görülmekte olan bir cezai uyumsuzluk mutlaka bulunacağından, yasama organının toplum temel değerleri veya çıkarlarını ihlal ettiği veya etmediği yolunda sahip olduğu mutlak değerlendirme yetkisi kullanılamaz hale gelecektir. Lehe kanun ilkesi aydınlanma ile ceza hukukunun kazandığı temel ilkelerden biri olmuştur.

6259 sayılı kanunla yapılan değişiklik sonrası şike suçunun cezası artık 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası olmuştur. Yine suçun; a) Kamu görevinin sağladığı güven veya nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle, b) Federasyon veya spor kulüpleri ile spor alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerin, genel kurul ve yönetim kurulu başkan veya üyeleri, teknik veya idari yöneticiler ile kulüplerin ve sporcuların menajerleri veya temsilciliğini yapan kişiler tarafından, c) Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde, ç) Bahis oyunlarının sonuçlarını etkilemek amacıyla, işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılmıştır.

Kanunun 7. fıkrasına göre “*suçun spor kulüplerinin veya sair bir tüzel kişinin yararına işlenmesi halinde, ayrıca bunlara, şike veya teşvik primi miktarı kadar idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezasının miktarı yüzbin Türk lirasından az olamaz*”.

[35] Aydın, “Şike ve Teşvik”, www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-pirincin-tasi.pdf s. 2

6259 Sayılı Kanun ile 6222 S. Kanuna eklenen hükme göre, 11.maddede yer alan suçlar, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamı dışında bırakılmakta ve bu suçlar için verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilememekte ve ertelenememektedir. Kanaatimizce bu düzenleme, toplumdan gelen tepkileri yumuşatmak amacıyla yapılmış, ceza siyasetimizden uzak, popülist bir yaklaşımdır. Anayasa Mahkememizin içtihatları doğrultusunda bu düzenlemenin anayasaya aykırı olduğu da söylenebilir.

Şöyle ki, Anayasa Mahkemesine göre, Anayasanın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesi, “herkesin her yönden aynı hükümlere bağlı olması gerektiği anlamına gelmemekte, bu ilke ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan özdeş nitelikte bulunan durumları yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamak” şeklinde yorumlanmaktadır.^[36] Türk Anayasa Mahkemesi, kanunlardaki sınıflandırmaların eşitlik ilkesine aykırı olup olmadığını denetlerken, genellikle “haklı neden” kriterine dayanmaktadır^[37]. Mesela, kanun önünde eşitlik ilkesi, “tüm yurttaşların mutlaka her yönden, her zaman aynı kurallara bağlı tutulmaları zorunluluğunu içermez. Bir takım yurttaşların başka kurallara bağlı tutulmaları haklı bir nedene dayanmakta ise böyle bir durumda kanun önünde eşitlik ilkesine ters düşüldüğünden söz edilemez.”^[38]

Anayasa Mahkemesine göre kamu yararı ve haklı nedenin, “anlaşılabilir”, “amaçla ilgili”, “makul ve adil” olması gerekir. “Getirilen düzenleme herhangi bir biçimde birbirini zamanlayan, birbirini doğrulayan ve birbirini güçlendiren bu üç ölçütten birine uymuyorsa eşitlik ilkesine aykırı bir yön vardır denilebilir.”^[39] Anayasa Mahkemesi çeşitli kararlarında, haklı neden kavramını somutlaştırıcı ölçütler olarak, “gereklilik”, “zorunluluk”, “işin özelliklerine ve gereklerine uygunluk”, “dengeli ve makul görülebilecek ölçütler”, “adaletli ve eşit ölçütler” gibi değişik ifadeler de kullanmıştır. Şüphesiz, haklı neden kavramının genel bir tanımını vermek mümkün değildir; kanundaki sınıflandırmanın haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı ancak o kanunun somut içeriği göz önüne alınarak belirlenebilir.

Anayasa Mahkemesinin, 3713 sayılı Terörler Mücadele Kanununun ilgili maddelerinin iptali açılan davada verdiği kararın bir bölümü makale konumuzu ilgilendirmektedir. Şöyle ki Yüksek Mahkeme bu kararında, “Cezanın infazı, suçlunun topluma uyum sağlamasını ve topluma yeniden kazandırılmasını amaçlar. Bu amacın gerçekleştirilmesi, suça bağlı kalmadan ayrı bir programın

[36] Anayasa Mahkemesinin 1988/4 Esas, 1989/3 Karar, 12/01/1989 Tarihli Kararı. www.anayasa.gov.tr Erişim T: 09/04/2012

[37] İnceoğlu, “Türk Anayasa Mahkemesi Ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik Ve Ayrımcılık Yasası”, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2006/4, s:5

[38] Anayasa Mahkemesinin 1987/3 Esas, 1987/13 Karar, 22/05/1987 Tarihli Kararı. www.anayasa.gov.tr Erişim T: 09/04/2012

[39] Anayasa Mahkemesinin 1991/13 Esas, 1992/10 Karar, 19/02/1992 Tarihli Kararı. www.anayasa.gov.tr Erişim T: 09/04/2012

uygulanmasını gerektirir. Tüm çabalar, suçlunun uyumsuzluğuna neden olan psikolojik, çevresel, sosyal ve kişisel etkenlerin belirli bir infaz programı içinde giderilerek, suça yeniden yönelmesini önlemektir. Bu program, suça göre değil, suçlunun infaz süresince gösterdiği davranışlarına ve gözlenen iyi durumuna göre düzenlenecektir. Bu da infazın, mahkumların işledikleri suçlara göre bir ayırımı gidilmeden, aynı esaslara ve belirli bir programa göre yapılmasını ve sonuçlarının gözlenmesini gerektirir. Aynı miktar cezayı alan iki hükümlüden birinin, sırf suçunun türü nedeniyle daha uzun süre ceza çektikten sonra şartla salıverilmesi, cezaların farklı çektirilmesi sonucunu doğurur ve bu iki mahkum arasında eşitsizliğe neden olur.

Böylece, infaz yönünden eşit ve aynı durumda bulunan mahkumlar arasında şartlı salıverme bakımından ayrı uygulama, Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen yasa önünde eşitlik ilkesine uygun düşmemekte ve bu ayrılığın haklı bir nedeni de bulunmamaktadır.^[40]

Görüldüğü gibi şartlı salıverme için yorumlanan eşitlik ilkesi, benzer biçimde şike ve teşvik primi suçlarından verilen hükümlerin, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamı dışında bırakılması ve bu suçlar için verilen hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilememesi ve ertelenememesi konularında da karşımıza çıkmaktadır.

Bilindiği üzere hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, mahkumiyet, suç niteliği ve ceza miktarına ilişkin objektif koşulların varlığı halinde, cezanın kişiselleştirilmesine ilişkin olan ve doğrudan mahkemece değerlendirilerek, uygulanması kanaatine ulaşıldığında öncelikle uygulanması gereken bir kurumdur^[41]. Cezanın ertelenmesi, mahkum edilen suçluya ait cezanın yerine getirilmesinin belirli bir süre ile geri bırakılması ve bu süre içerisinde yeniden suç işlemediği takdirde hükümlülüğünün gerçekleşmemiş sayılmasını sonuçlayan bir kurumdur^[42]. Seçenek yaptırımlar olarak bahsedilen hükümler ise, TCK 50. maddede yazılı yaptırımlardır. Bu üç düzenleme, cezaların kişiselleştirilmesi için getirilmiş düzenlemelerdir. Bu düzenlemelerden, şike veya teşvik primi suçlarından mahkum olan kişilerin yararlandırılmamasını, Anayasa Mahkemesinin aradığı "*haklı neden*" kriterine sokmak mümkün değildir.

Hırsızlık, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, kasten yaralama, tehdit, hakaret, mala zarar verme gibi genel ve özel ceza yasalarında sayılabilecek pek çok için, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, cezaların ertelenmesi veya

[40] Anayasa Mahkemesinin 1991/18 Esas, 1992/20 Karar, 31/03/1992 Tarihli Kararı. www.anayasa.gov.tr Erişim T: 09/04/2012

[41] Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 10/03/2009 gün, 2009/11-41-52 esas-karar sayılı ilam.

[42] Yenidünya, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Şartlı Salıverme, İstanbul, 2002, s.45

cezaların seçenек yaptırımlara çevrilmesi imkanı varken, şike ve teşvik primi suçları için bu olanakların ortadan kaldırılması Anayasanın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Bu arada 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50/3 maddesinde, “*fiili işlediği tarihte on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş bulunanların mahkûm edildiği bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, birinci fıkrada yazılı seçenек yaptırımlardan birine çevrilir.*” şeklinde emredici bir hüküm vardır. Şike veya teşvik primi suçundan mahkum olan kişi, suçun işlendiği tarih itibariyle 18 yaşından küçük veya 65 yaşından büyük ise, hakkında verilen hüküm, özel yasa–genel yasa kavramları uyarınca, TCK 50/3 maddesine aykırı olacak şekilde seçenек yaptırıma çevrilemeyecektir. Bu ise ayrı bir eşitlik sorununu gündeme getirecektir.

B. YARGILAMA USULÜ

6222 sayılı kanununun 23. maddesi yargılama ve usul hükümlerini belirtmektedir. Şöyle ki, “(1) *Bu Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı yargılama yapmaya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği sulh veya asliye ceza mahkemeleri yetkilidir.*

(2) *Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesi hükümleri, 11 inci maddede tanımlanan suç bakımından da uygulanır.*”

Şike ve teşvik primi suçları, asliye ceza mahkemelerinin kapsamına giren suçlardır. Ancak bu suçların cebir ve tehditle faaliyet gösteren suç örgütü kapsamında işlendiği iddia edildiği takdirde, yargılama makamı CMK 250. maddesi ile yetkili ve görevli ağır ceza mahkemeleri olacaktır. Suç örgütünün cebir veya tehditte bulunmadığı iddia edildiği takdirde, yargılama makamı yine asliye ceza mahkemesi olmalıdır^[43].

Kanunda bu suçlar için ihtisas mahkemelerinin kurulacağı öngörülmüş olup; bu doğrultuda Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesinin 12.07.2011 tarih ve 219 sayılı kararı ile mahkemeler belirlenmiştir. Şöyle ki,

Bir asliye ceza mahkemesi olan yerlerde bu mahkemenin; iki asliye ceza mahkemesi olan yerlerde ikinci (2) asliye ceza mahkemesinin; ikiden fazla asliye ceza mahkemesi olan yerlerde üçüncü (3) asliye ceza mahkemesinin, 6222 sayılı yasa kapsamında ihtisas mahkemesi olarak görevlendirilmesine karar vermiştir.

[43] Benzer yaklaşım için bkz. Tuzcuoğlu, Şike ve Teşvikte Özel Görev, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sike-tesvik-ozel-gorev.pdf>

VII. SONUÇ

Yukarıda 6222 sayılı kanun ile kabul edilen şike ve teşvik primi suçu incelenmeye çalışılmıştır. Belirtmek gerekir ki getirilen düzenleme, eleştirilere rağmen toplumun önemli bir kesimini ilgilendirdiği ve spor dışındaki pek çok alanı da etkilediği için önemlidir. Bu suçlar için kabul edilen ceza oranlarında değişikliğe gidilerek, şu anki seviyelerine çekilmesi de isabetli olmuştur.

Bu aşamadan sonra artık şike ve teşvik primi ile mücadelede gerekli adımlar atılmalıdır. Yaşanan örnekler, şike ve teşvik priminin sadece ilgili tarafları ilgilendirmediği, şike ve teşvik priminin tüm sektörü etkilediği ve olumsuz sonuçlara neden olduğunu göstermektedir.

Örneğin 2 Ekim 2004'te Çin Futbol Ligi'nin en zengin kulübü Beijing Hyundai'nin menajeri Yang Zuwu, Shenyang Jinde takımı ile yapılan maçın 85. dakikasında takımını sahadan çekmiş ve soyunma odasında yaptığı konuşmada, futbol liginden çekildiklerini açıklamıştır. Yang Zuwu, futbol ligindeki yaygın şike eylemleri nedeniyle dürüst oyun oynamanın imkansız hale geldiğini iddia etmiş ve bu protestonun ardından, Beijing Hyundai kulübünün sponsoru olan Hyundai firması da sponsorluk desteğini çekmiştir. Hyundai firması, futbol ligindeki diğer takımların da sponsorluğunu yaptığı için, bu takımlardan da desteğini çekmiş ve sonuçta Çin Futbol Ligi (Chinese Super League [CSL]) çökmüştür. Bu ligin etkilediği Singapur, Malezya, Tayland, Vietnam ve Endonezya Futbol Ligleri de büyük zarar görmüştür. Bu ülkelerdeki sponsor firmaları, futbol sektörüne destek vermeyi reddetmişler ve maddi destekten yoksun kalan bu futbol ligleri uzun süre toparlanamamıştır.^[44] Araştırmalar göstermiştir ki, bu ligleri çökerten esas etken, toplumun şikenin farkına varması ve toplumun futbola olan güven kaybıdır. Bu durumu tespit eden sponsor firmaları desteklerini çekmiş ve çöküşe giden yol hızlanmıştır.

Bu örnek ve ülkemizde yaşanan benzer süreç, şike ve teşvik primi ile mücadelenin önemini vurgulamaktadır. Bu arada ülkemizin sporda ve özellikle futbolda, şike ile mücadele konusunda yurt dışı imajının da oldukça bozuk olduğu bilinmelidir. Declan Hill adlı bir araştırmacı gazeteci, futbolda şike olgusu ile ilgili yaptığı bir araştırmada, pek çok spor adamı, hakem, futbolcu, gazeteci ve UEFA yetkilileriyle görüşmeler yapmış, bir UEFA yetkilisiyle yaptığı görüşmede, Declan Hill bu kişiye şikeyle ilgili olarak futbol federasyonlarına güvenilip güvenilmediğini sormuş, adının gizli tutulmasını isteyen UEFA

[44] Declan Hill, A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others; International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, April 2010, s:222

yetkilisi verdiği cevapta, “*Ukrayna, Macaristan ve Türkiye’den mafyanın varlığı nedeniyle çekinildiğini*” söylemiştir^[45]. 2010 yılında yapılan bu görüşme, ülkemizin uluslar arası algısı bakımından fikir vericidir. Yine Declan Hill, şike ile ilgili bir makalesinde, somut örnek olarak Türkiye’den Akçaabat Sebatspor’un futbolcularının 2005 yılında karıştıkları şike dosyasını incelemiş ve dava dosyasındaki telefon görüşmelerine kadar tüm ayrıntıları makalesinde kullanmıştır^[46].

Gelinen noktada, ulusal ve uluslararası toplumun özellikle futbola güveninin sarsıldığı açıkça görülmektedir. Bu güvenin yeniden tesisi için elimizde yeterli yasal olanak artık bulunmaktadır. Önemli olan bu yasal olanakların hızlı ve etkili şekilde uygulanmasından geçmektedir.

[45] Declan Hill, a.g.m, s.231

[46] Declan Hill, How Gambling Corruptors Fix Football Matches, European Sport Management Quarterly, Vol. 9, No. 4, December 2009, s.415

KAYNAKÇA

- Antolisei, Manuale di diritto penale, Parte Generale, quattordicesima edizione, Milano 1997.
- Aydın, "Şike ve Teşvik", www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-pirincin-tasi.pdf
- Boeri- Severgnini, The Italian Job: Match Rigging, Career Concerns And Media Concentration In Serie A, Iza Discussion Paper No. 3745 October 2008
- Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009
- Erem-Toroslu, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş yay, Ankara, 2003
- Gulf Daily News (Bahrain), 15 matches to be probed by Interpol, May 02, 2008
- Güngör, Şike Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Y:69, S:2011/4
- Hafizoğulları-Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2011
- Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009
- Hill, A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others; International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, April 2010
- Hill, How Gambling Corruptors Fix Football Matches, European Sport Management Quarterly, Vol. 9, No. 4, December 2009, s.415
- Ian Preston, Cheating In Contests, Oxford Review Of Economic Policy, Vol. 19, No. 4
- İkizler, Sporda Sosyal Bilimler, Alfa yay, İstanbul, 2000
- İnceoğlu, Türk Anayasa Mahkemesi Ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik Ve Ayrımcılık Yasağı, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2006/4
- Koca-Üzülmüş; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay, Ankara, 2009
- M2PressWIRE, Fifa warned over Nigeria World Cup match-fixing fears, Jul 12, 2010
- Özgenç, Türk Ceza Hukuku, Seçkin yay, Ankara, 2008
- Sunday Star-Times, Call for match-fixing laws, 11729740, Aug 29, 2010
- Sunday Telegraph, The (Sydney), UEFA probes 40 claims of match fixing, Sep 27, 2009
- The New Zealand Herald, Five clubs suspected of match-fixing,, Nov 26, 2009
- The Gold Coast Bulletin, Police probe match-fixing, DEC 03, 2007
- The Hamilton Spectator, 11 Clubs probed, Dec 03, 2010
- Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara 2005,
- Toroslu, Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara 1970
- Tuzcuoğlu, Tüm Şike Ve Teşvik Eylemleri Zamanlaşımına Uğramıştır, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sike-zaman-asimi.pdf>
- Tuzcuoğlu, Şike ve Teşvikte Özel Görev, <http://www.sporhukuku.org/dosyalar/makale-sike-tesvik-ozel-gorev.pdf>
- Wolfgang Maennig, Corruption in international sports and how it may be combated, IASE/NAASE Working Paper Series, Paper No. 08-13, August 2008, www.anayasa.gov.tr
- www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/41/43216572.pdf
- www.goal.com
- www.tbmm.gov.tr/komisyon/denetim/spor/belgeler/ss733_spor_araskom.pdf
- <http://www.hurriyet.com.tr/spor/futbol/19428696.asp>
- Yenidünya, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Şartla Salıverme, İstanbul, 2002

